

та поняттях. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 20 с.

3. Кузьменко В. В., Діса О. В., Шинкаренко І. О. Психологія девіантної поведінки : навч. посіб. Дніпро, 2019. 69 с.

4. Шинкаренко І. О. Психосоціальні проблеми девіантної поведінки молоді. *Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали II Міжнар. науково-практ. конф., м. Дніпро, 15 березня 2018 р. ДДУВС, 2018. С. 365–367.

5. Шинкаренко І. О. Соціально-психологічні чинники формування девіантної поведінки неповнолітніх злочинців. *Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС*. Запоріжжя, 2008. № 4. С. 219–225.

Володимир ГОЛИК

старший викладач кафедри

Людмила ЗУБЧЕНКО

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та професійної підготовки

Криворізького ННІ Донецького

державного університету

внутрішніх справ (м. Кривий Ріг

Дніпропетровської обл., Україна),

кандидат педагогічних наук, доцент

ТЕХНОЛОГІЇ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ

На цей момент в Україні відбуваються процеси інтеграції до європейського співтовариства. Ці процеси охоплюють всі ланки державного управління, а також органи МВС України. Трансформація органів МВС України до світових стандартів, «гібридна» війна на сході України, військова агресія з боку Росії вимагає від сучасних поліцейських високої професійної підготовленості, адже завдання, які вони виконують, забезпечують мир та спокій в Україні. Також важливим є організація різнопланової та ефективної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України до виконання завдань за призначенням.

Відповідним чином одним із важливих складових у підготовці висококваліфікованого працівника Національної поліції України є вогнева підготовка. Згідно з наказом МВС України № 50 від 26.01.2016 Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України», основними завданнями вогневої підготовки є: вивчення матеріальної частини зброї, її тактико-технічних характеристик, заходів безпеки при поводженні з нею, а також порядку і правил її застосування та використання; формування та вдосконалення у поліцейських практичних навичок умілого та безпечного поводження з вогнепальною зброєю (швидкісне дістання пістолета з кобури та приведення його в бойову готовність, виконання пострілу, усунення затримок при стрільбі тощо); виконання прийомів швидкісної стрільби в різних умовах, з різних положень, з перенесенням вогню по мішенях тощо; навчитись правильно застосовувати зброю в реальних умовах оперативно-службової діяльності [3–4].

Під час професійної підготовки курсантів – майбутніх працівників підрозділів Національної поліції України для подальшого проходження служби у практичних підрозділах велике значення мають засоби імітаційного моделювання. Такі методи ще називають інтерактивними через більш активну взаємодію всіх суб'єктів і об'єктів навчального процесу. Імітаційні тренінгові засоби дозволяють будувати моделі (моделювати), що описують процеси так, як вони відбувалися б у дійсності. Таку модель можна «програти» в часі як для одного випробування, так і для заданої їх кількості. Імітаційне моделювання також постає методом дослідження, за якого досліджувану систему замінюють моделлю, що з достатньою точністю описує реальну систему, з якою проводять експерименти з метою отримання інформації про неї. Експериментування з моделлю називають імітацією. Імітаційне моделювання дозволяє імітувати поведінку системи в часі. Безумовною перевагою є те, що часом у моделі можна управляти: уповільнювати у випадку з швидкоплинними процесами і прискорювати для моделювання систем із повільною мінливістю [1, с. 45–46]. Імітаційні засоби містять у собі моделі досліджуваного процесу, імітацію індивідуальної чи колективної професійної діяльності. Завдяки цьому досягається суттєве наближення навчального матеріалу до конкретної практичної чи професійної діяльності, значно посилюються мотивація і активність

навчання. Для реалізації визначених цілей фахівці повинні чітко уявляти не тільки план, питання, дії, а й сутність та вимоги, окреслені для цього заняття як проблемно-діяльнісної, афектно-колективної (почуттєвий та груповий досвід) та суспільно значущої справи. Це подання має бути реалізовано творчо в індивідуальному підході з контролем і оцінкою кожної групи і кожного учасника [1, с.76–77].

На сьогодні в системі професійної підготовки майбутніх працівників Національної поліції найбільш поширеними і перспективними є такі імітаційні засоби як ігри в страйкбол.

Починаючи з вересня 2017 року для формування професійно-бойових навичок та вмінь, впевненості у собі, гнучкості мислення, інтуїції, готовності до ризику, сміливості, швидкості реакції в екстремальних ситуаціях, викладачами кафедри спеціальних дисциплін та фізичного виховання Донецького юридичного інституту МВС України під час практичних занять, на навчальному полігоні «Тактичне містечко» (яке розташоване біля навчального корпусу) активно застосовуються ігри в страйкбол між курсантами навчальних взводів всіх курсів.

Страйкбол – рольова командна гра військово-тактичної спрямованості. У процесі гри учасники імітують дії різних збройних структур (армія, поліція, спецназ), виконуючи поставлені сценарієм завдання [2]. Як озброєння гравці використовують так звану м'яку пневматику, що стріляє пластиковими кульками калібру 6 і 8 мм і вагою від 0,12 до 0,43 г, причому зброя є точною копією реального бойового озброєння. Основа страйкболу – чесність гравців, оскільки пластикова куля не залишає слідів на обмундируванні, а відповідальність за фіксацію влучень лежить на гравцях. Це означає, що той, у кого потрапила куля, має самостійно визнати факт влучення й діяти відповідно до правил та сценарію (як правило – надягти червону або білу пов'язку й піти у спеціальне місце) [2].

Страйкбол має низку незаперечних переваг: а) реальність зброї, що припускає практично повну відповідність зразків страйкбольної зброї реальній бойовій стрілецькій зброї за маса-габаритними і частково–тактичними характеристиками; б) малий травматичний вплив на гравця; – необмежений район для гри, яким може бути будь-який ліс, поле, майданчики для ігор або міські умови (будівлі, будівництва); в) відносна дешевизна і легкість боєкомплекту; принцип дії дозволяє вести вогонь з будь-якого положення; мінімальний вплив на зброю кліматичних умов. Є кілька типів ігор, що відрізняються цілями, місцем проведення, задіяним екіпіруванням, вимогою до учасників тощо [2].

Треба зазначити, що використання страйкболу у професійній підготовці майбутніх працівників Національної поліції відповідає головному принципу «Вчити тому, що знадобиться в бою». Тобто такі елементи як безпека, ризик, відповідальність включені у процес підготовки із застосуванням зазначених імітаційних ігор, розвивають у курсантів сміливість, мужність і стійкість.

Гра страйкбол допомагає відточувати навички користування зброєю, знання тактико-спеціальної і вогневої підготовки. У тренуваннях наявний азарт, завдяки якому курсанти ефективніше освоюють знання щодо поводження зі зброєю, основи сучасної боротьби [1, с. 86].

Отже, імітована діяльність курсантів – майбутніх працівників підрозділів Національної поліції, відбувається переважно в екстремальних умовах і передбачає значну інтенсивність функціонування психіки, виникнення переважань і завдань, що перевищують індивідуальні та групові можливості. Доцільність застосування страйкболу для розвитку професійно-важливих якостей майбутніх правоохоронців зумовлюється можливістю максимального наближення до реальних умов практичної діяльності.

Під час використання зазначених імітаційних ігор значно підвищується рівень формування умінь застосування зброї, навичок саморегуляції для подолання стрес-чинників професійної діяльності, досвіду розумової діяльності під час дій в умовах значного фізичного напруження тощо. Більш реально відбувається усвідомлення небезпеки та тренування раціонального прагнення до перемоги з обов'язковим розвитком установки на виживання в будь-яких ризиконебезпечних ситуаціях.

1. Гурський В. Є., Лефтеров В. О. Професійно-психологічний розвиток працівників спецпідрозділів поліції імітаційними засобами : монограф. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 164 с.

2. Методичні рекомендації щодо використання страйкбольного та пейнтбольного обладнання в системі службової підготовки працівників органів внутрішніх справ / за заг. ред. колективу авторів Департаменту кадрового забезпечення МВС України. Київ : Лист МВС України від 28 березня 2013 року № 5093/Лк.

3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.01.2016 № 50. *Офіційний вісник України*. 2016. № 22. Ст. 861.

4. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.01.2020 № 51.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-20#n326>

Владислав ЛАСТОВКІН

старший викладач кафедри фізичного виховання та тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

СТРЕС ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В РОБОТІ ПРАВООХОРОНЦІВ

Службова діяльність правоохоронців є екстремальною та стресовою, бо пов'язана з боротьбою проти злочинності. Вони часто бувають у ситуаціях з підвищеним професійним ризиком, небезпечних для життя та здоров'я. Професія правоохоронця характерна негативна емоційна насиченість, але під час виконання службових обов'язків потрібно бути витривалим не лише фізично, а й емоційно. Крім роботи працівник має самореалізуватись, досягати життєвих цілей, бути розвиненим та кваліфікованим. Через велику навантаженість та напруженість, яка переслідує правоохоронця щодня, емоційне вигорання настає дуже швидко, а впоратись з ним важко. Емоційне вигорання – поняття, введене в психологію американським психіатром Гербертом Фрейденбертом в 1974 році, що виявляється наростаючим емоційним виснаженням. Може спричиняти особистісні зміни у сфері спілкування, а в роботі правоохоронця взагалі стати причиною втрати мотивації, розладів психічного та фізичного здоров'я, в результаті вияв неспроможності виконувати свої професійні обов'язки. Щоб цього уникнути, охоронцям треба мати таку якість як стресостійкість. Стресостійкість – визначена сукупність особистих якостей, що дозволяють переносити стресові ситуації без неприємних наслідків для особистої діяльності індивіда і оточення. Деякі з властивостей стресостійкості правоохоронців можна покращувати завдяки сучасним психологічним технологіям, а саме тренінгам. Завдяки ним можна навчитися опановувати свої емоції [1].

З власного досвіду можемо сказати, що стресові ситуації об'єднують колегів. Перші тижні спільного життя з моїми товаришами по службі були надзвичайно важкими емоційно, між нами було багато конфліктів та стресових ситуацій. Стрессова подія – це можливість для розвитку. З часом ми навчилися легко сприймати незбіг інтересів та нині знаємо які теми не слід підіймати аби не пригнічувати почуття один одного. Зараз ми живемо в дружній атмосфері та не відчуваємо жодного дискомфорту.

Також стрес неабияк впливає на фізичне здоров'я. Він супроводжується фізіологічними змінами, такими як сухість в ротовій порожнині, шлунковий спазм, надлишкове потовиділення, ускладнене дихання. Людина перестає займатися спортом, переїдає та живає алкогольні напої. Це завдає шкоди фізичній складовій правоохоронця, а вона просто необхідна для цієї професії [2].

Обов'язковим для правоохоронця є профілактика стресу. Основні принципи профілактики полягають у формуванні здорових звичок і контролі свого ставлення до різних ситуацій і подій. Психічне і фізичне здоров'я людини неподільні, тому регулярне виконання фізичних вправ урівноважує нервову систему. Ідеальними засобами для зняття напруги є ходьба, біг, плавання, медитації та дихальна гімнастика.

1. Доценко В. В. Методи розвитку стресостійкості у правоохоронців на етапі фахової підготовки. *Право і безпека*. 2018. №. 2. С. 29–35.

2. Доценко В. В. Психологічні ресурси стресостійкості майбутніх правоохоронців. *Law and Safety*. 2017. Т. 66. №. 3. С. 14–20.